

Boerderijnummer	3.1.300
Erfnaam	Havezate Stoevelaar
Oudste vermelding	1208
Afgebroken	ca 1866, was gelegen aan de Stoevelaarsweg

Historie

Dit kasteel, oorspronkelijk ook wel bekend als Stuvelfhof of Stuvelfborch, zou minimaal vanaf 1208 al bestaan hebben. Het oudste archiefstuk dat in het Goorse archief is te vinden dateert van 1360: *“Wi, schepenen, betughen dat Johan van Tije van dier Stuvelfborch hevet ghecoft weder Lambertus sone ter Maet Johanne siin hus ende sinen gaerden alsulc ghelegen is”*.

De Stuvelfhof vor borchleen to Goer mit woenynghe en hore toebehornghe ghelegghen in den kerspel van Markel beleend door:

1379-1382. Jan Tye.

10-09-1394/ca 1417. Johan van den Tye.

30-10-1433. Johan die Roede.

09-01-1452. Johan die Roede na de dood van zijn vader Johan die Roede.

20-10-1457. Johan die Roede.

1475. Schattingsregister. Johan de Rode, denstman. 2 s.

02-05-1495. Johan van Coevorden na opdracht door Johan die Rode.

21-07-1497. Johan van Covorden Reynaltssoen.

31-07-1505. Reynalt van Covorden, onmondig, na de dood van zijn vader Johan van Covorden. Hulder Wolter van Covorden.

21-07-1518. Reynalt van Covorden.

07-02-1526. Reynalt van Coevoerden Janssoen.

30-11-1531. Reynalt van Coevoerden Janszoen.

22-05-1557. Reynt van Coeforden.

26-11-1574. Goessen van Covorden na de dood van zijn vader Reynt van Covorden.

26-11-1574. Jacob van Covorden na opdracht door zijn broer Goessen van Covorden tot Rhaen.

13-10-1619. Borchardt van Couverden na de dood van zijn vader Jacob van Couverden.

22-05-1626. Borchart van Coeverden na de dood van zijn vader Jacob van Coeverden.

21-06-1686. Jacob van Koeverden tot den Stuiveler, luitenant-stadhouder van de lenen van de provincie Overijssel.

09-03-1708. Borchard Amelis van Coeverden toe Stuvelaar ende Hengelo na de dood van zijn vader Jacob van Coeverden tot Stuvelaar.

03-03-1714. Johan Philips Cristoffel van Keppel, zoals zijn oom Borchard Amelis van Coevorden daarmee was beleend.

24-02-1729. Jan Philip van Keppel toe Stoevelaar met lediger hand.

Op dezelfde dag werden zijn huwelijkse voorwaarden met Agnes van Rheede van 30-11-1722 bekrachtigd.

25-11-1750. Georg Borchart Unico van Keppel tot Hengelo als beneficiaire erfgenaam van zijn al vele jaren eerder overleden broer Johan Philip Christoffer van Keppel tot Stoevelaar.

02-01-1751. Derk van der Wijk als koper, hoewel Georg Borchart Unico van Keppel tot Hengelo tot dan toe had nagelaten Stoevelaar en de andere betrokken leengoederen te zijnen behoeve op te dragen.

14-04-1752. Anna Margareta Klint, weduwe Van de Water, namens haar onmondige zoon Joan Hendrik van der Wijk als testamentaire erfgenaam van Derk van der Wijk. Hulder Hertger Vlier.

18-07-1756. Jan Hendrik van der Wijk als erfgenaam en leenvolger van zijn overleden oom Derk van der Wijk, burgemeester van Zwolle, met lediger hand.

Op 21-11-1768 koopt J.H. van der Wijck het huis Scherpenzeel.

Stadsarchief Zwolle (700) Inv.nr. 5004 en 5005

1774-1775 en 1786-1787. Betreft bewijsstukken over de toelating van Jan Hendrick van der Wijck (Stoevelaar) tot de Ridderschap van Overijsselse en Landdagen van de Staten van Overijssel.

1791. Drostambt Twente. Inv.nr 570.

Van der Wijk x Van der Wijk. Berend Hendrik en Derk van der Wijk, meerderjarige kinderen van Jan Hendrik van der Wijk tot Stoevelaar, vorderen aanstelling van een voogd over diens minderjarige kinderen ter

bescherming van hun aandeel in de nalatenschap van hun oom Jan Brouwer. Hun vader verzet zich tegen de aanstelling van voogden. Compleet met vonnis.

In 1811 bestaat de veestapel uit 2 ruinen, 1 ram, 38 ooien, 8 koeien en 4 kalveren.
1811-1815 huisnr 404.

In de voorgevel van het oude kasteel bevond zich onder het wapen van de Van Coeverden's een gevelsteen met Latijnse tekst, vertaald:

"In het jaar 1460 heeft Reinoud van Coeverden, kleinzoon van Reinoud, den laatsten heer van Van Coeverden en Drenthe, dezen burcht voor zich en de zijnen verkregen door zijn huwelijk met Catharina de Rode van Heeckeren. Van toen af hebben zijn zoon en kleinzonen, allen hunne vaders opvolgende, tegelijk met hunne echtgenooten het onafgebroken bezeten, namelijk Johannes en Anna van Ittersum erfvrouw van Rhaan, Reinoud en Cornelia van Varik tot Varik, Jacobus en Maria van Ittersum tot Garner, Borchardus en Anna Catharina Ripperda tot Weldam, Jacobus en Nicolina Ripperda tot Hengelo en Borchardus Aemelius tot Stoevelaar en Hengelo, die, toen het door ouderdom in elkander viel, het vernieuwd heeft. Het oude kasteel zijnde gesticht Anno 1208".

Duidelijk spreekt hieruit de trots van het geslacht, waarin zelfs verwezen wordt naar de tijd toen de Van Coeverdens optraden als burggraven van Coevorden.

Midden 18e eeuw is het in bezit gekomen van de Zwolse burgemeestersfamilie Van der Wijck. De weduwe van de laatste Van der Wijck liet het kasteel in 1844 afbreken. Het bleek een sterk kasteel te zijn geweest dat op elke hoek een zware toren had. De muren waren bijzonder dik. Het gebouw, waaraan zich veel Bentheimer steen bevond, was geheel omringd door water en had bovendien nog een buitengracht. Ter vervanging van het kasteel werd een herenhuis gebouwd. Links van het kasteel waren 2 bouwhuizen welke er nog zijn. Ook is er nog een eendenvijver. De gehele bezitting is in 1863 publiek verkocht en het huis met de tuinen binnen de gracht werd toen het eigendom van den heer N. Jannink, predikant te Goor. Een van de vermelde huizen wordt nu erve Stoevelaar genoemd (3.1.290).

RAO 1809 Mem van Successie J.H. van der Wijck 136.1 nr 203.

RA Assen 0613 Huis De Klencke te Oosterhesselen. Inv 351. Nr 276. 1817.

Overeenkomst tussen B.H., D. en J. van der Wijck over de verdeling van goederen onder de Stoevelaar, waarbij D. van der Wijck het erf Plasman en Thijink verkrijgt.

Nr 277. 1818-1821.

Aantekeningen en brieven van B.H. van der Wijck aan D. van der Wijck over de verbouw en de opbrengst van de erven Philipsburg, Thijink en Plasman.

Nr 278. 1833.

Stukken betreffende de vrijdom van belasting van de goederen van D. van der Wijck in de gemeente Markelo en Raalte.

Nr 267. 1842.

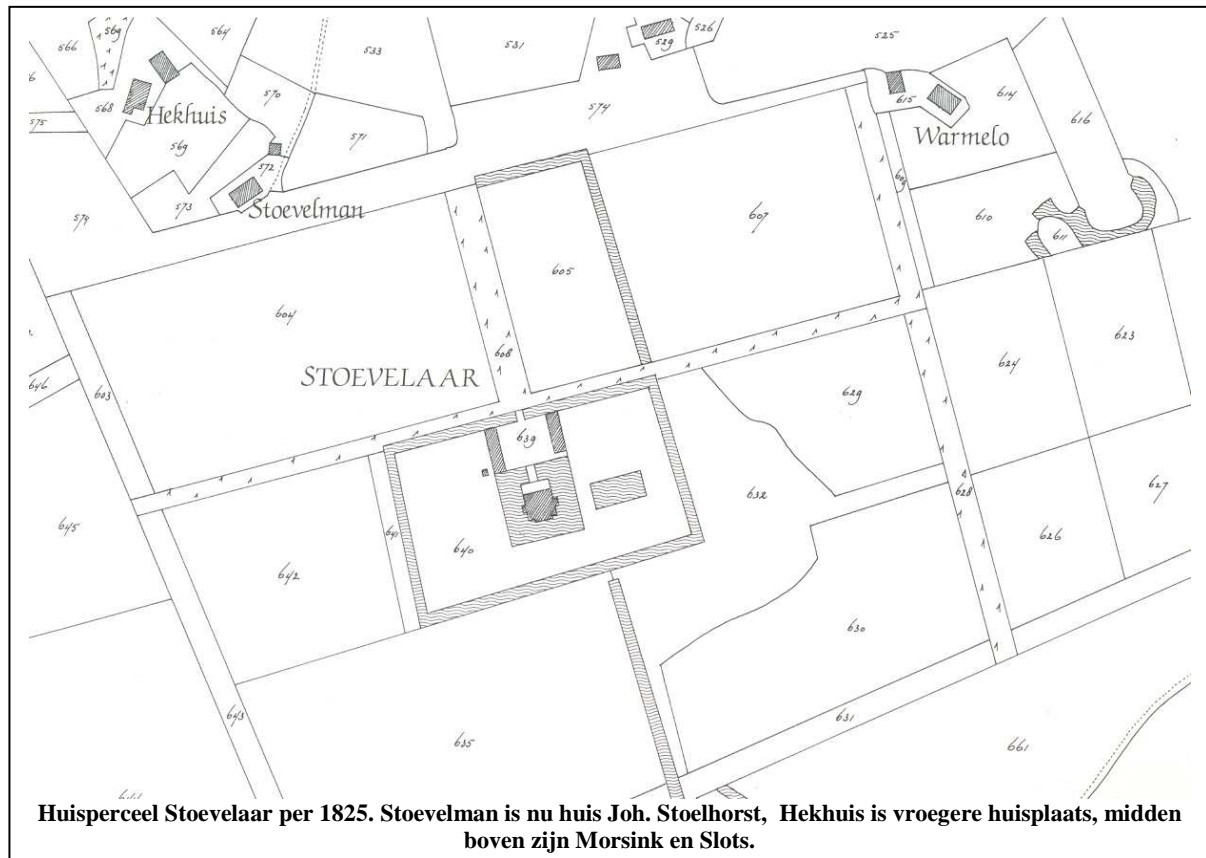
Akte van verhuur door D. van der Wijck aan de douariere van der Wijck tot Stoevelaar van het jachtrecht op de erven Thijink, Mattena, Hekhuis en Philipsburg onder de Stoevelaar.

18-05-1863. Krantebericht aankondiging verkoop van het Stoevelaar.

Zie ook Tubantia Stad & Land 5-12-2007 over het Stoevelaar.

Het Stoevelaar is meermalen gastverblijf geweest van vorstelijke personen, o.a. in 1532 van keizer Karel V, in 1560 van Willem van Oranje en in 1668 van stadhouder Willem III. Het behoorde eertijds tot de leengoederen van de bisschop van Utrecht. Omstreeks 1380 was daarmee beleend Johan ten Thije, en wel met "de Stuvelfhof, de Matena vor borchleen to Goer, mit hore toebehoringhe ghelegghen in den kerspel van Markel. Item -, Egberting, die tiende over – Mersschinc, Schurinc to dienstmannegoet". De familie ten Thije behoorde tot de oudste Goorse geslachten, die tevens voorkomen als borgman van Goor. In 1230 was een Nicolaas ten Thije getuige bij het verlenen van stadsrechten aan Zwolle door de bisschop van Utrecht als landsheer. Tevens waren Jacob en Nicolaas ten Thije getuige van het feit, dat in 1263 bisschop Hendrik van Utrecht de inwoners van Goor hetzelfde stadsrecht schonk als de stedelingen van Deventer bezaten. In 1343 beleende de bisschop van Utrecht zijn dienstman Johan met de goederen die eertijds zijn vader Jacob "Rufus" ten Thije van hem in leen had. Opvallend is de bijnaam "rufus" of de rode, die Jacob droeg. Dit kan er op duiden dat hij roodharig of rossig was. Van bijnaam werd deze later de familienaam.

Voorts zou ook de voornaam Johan gedurende enige generaties in de familie blijven. In 1360 werd **Johan (I) ten Thije** reeds de “oude” genoemd. In 1366 was hij overleden, toen zijn zoon Johan met het erve Lambertink in Markelo door de proost van Sint Mauritius te Munster werd beleend. Het is deze **Johan (II) ten Thije**, die ook voorkomt als “van der Stuvelborch”. Hij is zeker dezelfde die ook de Stuvelhof omstreeks 1380 in leen hield en de aanduiding “borch” wil waarschijnlijk zeggen, dat het een versterkt huis was. In 1398 was zijn bijnaam “de oude”. Het moet dan ook zijn zoon zijn geweest, die omstreeks 1417 als beleend met de Stuvelhof voorkomt.

Huisperceel Stoevelaar per 1825. Stoevelman is nu huis Joh. Stoelhorst, Hekhuus is vroegere huisplaats, midden boven zijn Morsink en Slots.

Waarschijnlijk is deze zoon identiek met de Johan die in 1433 als **Johan (III) de Rode** (Rufus) “den hoff toe Stuvellinge mit synen toebehoeren” in leen ontving. Zij zoon, eveneens **Johan (IV) de Rode** geheten, werd in 1452 met de Stuvelhof beleend, na de dood van zijn vader. Hij was getrouwd met Geertruid van Bevervoorde. Uit dit huwelijk sproot een dochter Catharina, die omstreeks 1461 huwde met **Reinolt van Coeverden**. Kort na hun huwelijk, omstreeks 1462 werd hieruit een zoon Johan geboren. Ten behoeve van deze kleinzoon deed Johan de Rode – die toen op leeftijd moet zijn geweest – in 1494 afstand van “de Stuvelhof mytter woenynghe ende toebehoeren, als Johan die Rode ende syne viervadere dat beseten hebben; dat erve toe Matena; dat erve tot Heckhuys, gelegen in den kerspell van Merckloe in de buerschap toe Heryck”, waarna **Johan van Coeverden** er in 1495 door de bisschop mee werd beleend. Deze van Coeverden verscheen als riddermatige op de landdagen sedert 1494 en stierf in 1505. Hij huwde met Maria van Ittersum, waarbij hij twee kinderen had: Reinolt en Fye, welke laatste in 1521 huwde met Joost van Buren tot Davensberg en later drost werd te Werne in Westfalen. (Omstreeks deze tijd waren de van Coeverden’s ook in het bezit geraakt van de huizen Heeckeren, Scherpenzeel en Wegdam). Toen na de dood van zijn vader **Reinolt van Coeverden** werd beleend met de Stuvelhof, was hij nog minderjarig. Als zijn voogd trad toen op zijn oom Wolter van Coeverden tot Scherpenzeel. Nadat Reinolt in 1518 meerderjarig was geworden werd hij zelf beleend met de Stuvelhof. Pas in 1527 verscheen hij als riddermatige op de landdag en heeft deze regelmatig bijgewoond tot en met 1571. Hij was getrouwd met Cornelia van Varick. Dit echtpaar liet in 1560 de Stuvelhof nieuw bouwen, getuige het opschrift van een gevelsteen uit 1708. Reinolt van Coeverden overleed in 1574, waarna zijn oudste zoon Gosen van Coeverden als leenvolger met de Stuvelhof werd beleend. Hij erfde echter ook de havezate Rhaan bij Hellendoorn, reden waarom hij nog dezelfde dag de Stuvelhof overdroeg aan zijn jongere broer Jacob. Sedert 1573 verscheen **Jacob van Coeverden** reeds op de landdagen, voor het laatst in 1580. Tenslotte compareerde hij nog een keer in 1605. Door toen te verschijnen, maakte hij duidelijk de kant van de opstandelingen in de 80-jarige oorlog te hebben gekozen, aangezien de meeste riddermatigen in die tijd niet verschenen en uit veiligheidsoverwegingen zich met vrijgeleides op hun bezittingen hadden teruggetrokken. Van Coeverden huwde in 1591 met zijn familielid Anna van Ittersum, dochter van Wolf van Ittersum tot Gerner. Hun

enig kind was **Borchard van Coeverden**, die in 1619 na de dood van zijn vader beleend werd met diens leengoederen, waaronder de Stuvelhof, of zoals men toen algemeen sprak van “de Stoevelaar”. Borchard van Coeverden volgde een militaire loopbaan; in 1626 was hij kolonel. Daarom werd hij pas in 1641 als riddermatige geadmitteerd in de Ridderschap van Overijssel. Nog datzelfde jaar overleed hij. Te Deventer was hij in 1626 gehuwd met Anna Catharina Ripperda, dochter van de heer van Weldam, Unico Ripperda. Dit echtpaar kreeg 6 kinderen.

Anna overleed in 1677 op het huis Keppels, dat stond aan de Larenseweg in Markelo (Markelo 1.2.325). Zij was daar gaan inwonen bij haar dochter Agnes van Coeverden die in 1675 weduwe werd van Carel Otto Schele. De oudste zoon **Jacob van Coeverden** verkreeg na de dood van zijn vader de beschikking over de Stoevelaar, hoewel hij daarmee pas in 1686 werd beleend. In 1652 werd hij toegelaten tot de Ridderschap van Overijssel. Sedert 1654 was hij gecommiteerde ter Admiraliteit van Amsterdam. Aan hem is het te danken geweest, dat er een schip werd gebouwd, welk “Coeverden” werd genoemd en op de achterspiegel het familiewapen der Van Coeverdens droeg. Tevens was hij vanwege Overijssel afgevaardigde naar de vergadering van de Staten-Generaal te 's-Gravenhage van 1666 tot 1693. Tijdens de moeilijke periode voor Overijssel direct na de Munsters-Keulse bezetting van 1672-1674 was hij lid van het college van Gedeputeerde Staten. Als fervent aanhanger van de prins van Oranje werd hij in 1675 aangesteld tot dingwaarder (openbare aanklager in het hoogste gerechtshof van Overijssel), welke functie hij vervulde tot aan zijn dood. Sedert 1684 werd die functie gecombineerd met die van de stadhouder van de lenen. Tenslotte vertegenwoordigde hij van 1695 tot 1705 Overijssel in de Raad van State. Een andere functie, welke echter verbleekt tussen alle belangrijke posten die hiervoor genoemd zijn, die hij in 1659 verkreeg (via vererving van Twickel) was die van erfmarkerichter van de marke Markelo. Deze erfelijke functie bleef ruim 100 jaar in handen van eigenaren van Stoevelaar. Daarnaast waren ze ook nog de belangrijkste adjudant van de erfmarkerichter (het Weldam) van de marke Stokkum en Herike en ook nog eens markenrichter van Elsen.

Negenenzeventig jaar oud overleed Jacob van Coeverden in 1707 op de Stoevelaar. Jacob was in 1659 te

„de Stoevelaar”, getekend door J. van der Wijk

Hengelo gehuwd met Nicolina Ripperda, dochter van Willem Ripperda van Hengelo en Boxbergen en Aleid van Boekhorst. Nicolina kreeg bij haar trouwen van haar vader een aanzienlijke som geld om daarmee de Stoevelaar ingrijpend te verbouwen. Het huis telde in die tijd acht vuursteden en behoorde daarmee tot de wat grotere havezaten in Twente. Het vermogen van de heer van Stoevelaar werd in die tijd geschat op 150.000 gulden, waarmee hij tot de niet onbemiddelde edelen van Twente behoorde. Uit het huwelijk Van Coeverden-Ripperda stamden negen kinderen. Waarschijnlijk als gevolg van een besmettelijke ziekte overleden op Stoevelaar in 1677 zowel Unico als Johanna Cornelia van Coeverden. Amelis van Coeverden overleed in 1675 als 5-jarige door verdrinking in één der grachten van Stoevelaar. Jacob Floris van Coeverden overleed in 1697 toen hij begin twintig was. De jongste overlevende zoon was **Willem van Coeverden**, die in 1689 in de Ridderschap werd verschreven.

Waarschijnlijk was het huis in 1676 niet afdoende verbouwd, in 1700 werd het al weer gesloopt en vervangen door een geheel

nieuw landhuis. Toch zou Willem van Coeverden de voltooiing van het nieuwe huis niet beleven. Als majoor in het regiment van Baer sneuvelde hij in 1706 te Ramillies tijdens de Spaanse successie-oorlog. Zijn oudere broer Borchard Amelis was al in 1685 in de Ridderschap verschreven omdat hij van zijn moeder Hengelo had verkregen, zodat z'n jongere broer Willem vanwege Stoevelaar zitting kon nemen.

Het was deze **Borchard Amelis van Coeverden** die de nieuwbouw van het Stoevelaar liet afmaken na de dood van zijn vader en zijn broer Willem.

In 1678 erfde hij het Huis te Hengelo en in maart 1710 werd Borchard Amelis van Coeverden aangesteld tot Drost van Twente, maar in oktober van hetzelfde jaar stierf hij ongehuwd; hij werd begraven in de Markelose kerk. Z'n 3 broers waren vroegtijdig gestorven: Unico overleed als 15-jarige na een langdurig ziekbed, Amelij's verdrong als 11-jarige in de gracht en Jan-Cornelis stierf 100 dagen na z'n geboorte plotseling zonder ziekteverschijnselen.

Erfgenamen van de boedel, bestaande uit zowel Hengelo als Stoevelaar, werden de kinderen van Borchards zuster Aleida Isabella van Coeverden, die te Eibergen in 1676 was getrouwd met Arnold Ludolf van Keppel tot Odink.

Hiermee kwam een eind aan de bewoning van vele generaties van Coeverden op het Stoevelaar. De van Coeverdens behoren tot de oudste Nederlandse adellijke geslachten. De stamboom gaat terug tot omstreeks 1110. Rond Goor bezat de familie vijf eeuwen lang havezathen als Stoevelaar, Scherpenzeel, Heeckeren en Wegdam. De laatste kasteelbewoner was Frits van Coeverden die tot begin 1800 op Wegdam woonde en degene

die het gehele familievermogen bestaande uit kasteel en vele boerderijen heeft opgesoupeerd. Sindsdien bestond de familie niet meer uit jonkers en jonkvrouwen met functies die bij de adelstond hoorden, maar uit boeren en arbeiders.

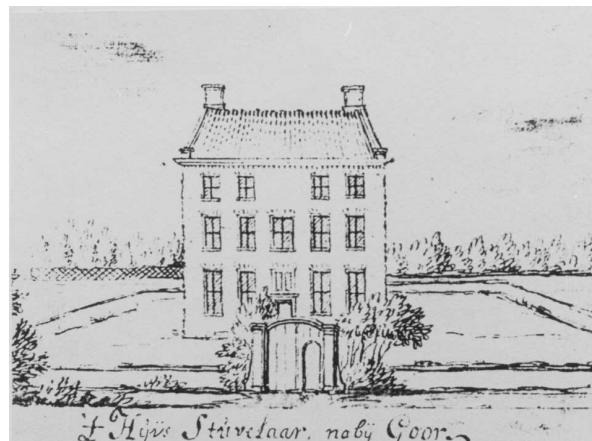
Stoevelaar werd in 1711 toebedeeld aan de jongere zoon **Johan Philips Christoffel van Keppel**. Het goed vertegenwoordigde toen nog slechts een waarde van 30.000 gulden, dus nog maar 20% van de waarde van ruim 50 jaar terug. Duidelijk is dat de andere kinderen ruim hebben meegedeeld in het aantrekkelijk bezit van de Stoevelaar. De havezate Hengelo werd aan jongere broer Georg Borchard Unico van Keppel toegescheiden. Johan van Keppel overleed in 1741 en z'n kinderloze weduwe Agnes van Rheede in 1743. Op verzoek van de erfgenamen werd een inventaris opgemaakt van de nagelaten goederen op de Stoevelaar. Hieruit blijkt dat in de volgende ruimtes goederen waren opgeslagen: in het eetgemack, in 't cabinet aan de vrouw van Stoevelaars slaapcaamer, op de groote zaal, in de rooje kamer, in de andere slaapkamer, in 't voorhuys, op de kamer boven het eetgemack, de alkovekamer, de kamer naast d'alkovekamer, boven op de gang, op de zolders, in 't eetsaal beneeden, 't camertie agter 't eetsaal, in de wijnkelder, in de melkkelder, in de bierkelder, in 't gemak daar het volk eet, in de kookeuken, in de stal, in 't bouwhuys, in de brouwerij en 't bakhuis, op de knegtskamer. Van Keppel had de boedel behoorlijk desolaat achtergelaten, want tegenover de activa ter waarde van 120 000 gulden stonden schulden van ongeveer 116.000 gulden. Op last van de crediteuren werd Stoevelaar gerechtelijk verkocht.

Voor 57.000 gulden werd de Zwolse burgemeester **Derk van der Wijck** (één van de belangrijkste schuldeisers) de nieuwe eigenaar. Hij knapte het huis op en verving één der bouwhuizen getuige het jaartal 1744 in een nog aanwezige steen. Derk van der Wijck was lid van de Zwolse stadsregering en lid van Gedeputeerde Staten van Overijssel en verwierf zich daardoor veel aanzien. Waarschijnlijk woonde het echtpaar van der Wijck slechts bij uitzondering op de Stoevelaar. Uit een volkstelling van 1748 blijkt dat de Stoevelaar dan leeg staat en dat een bouwuis bewoond werd door de hovenier Hendrik Eggink met zijn vrouw en zes kinderen. Van der Wijck overleed kinderloos in 1751.

Bij testament had Derk de tweede zoon, **Jan Hendrik van der Wijck** (1731-1809), van zijn overleden broer Berend Hendrik tot erfgenaam benoemd. Jan Hendrik trouwde in 1755 te Deventer met Maria Brouwer (1732-1788), die hem dertien kinderen schonk.

Na het overlijden van Jan Hendrik konden de vele erfgenamen maar niet tot overeenstemming komen over de verdeling van de boedel van hun vader. Ten behoeve van een ophanden zijnd proces werd in 1816 een beschrijving gemaakt van de boedel. Hieruit blijkt dat het huis toen was "voorzien met een ruim voorhuis, zijdkamer, kelderkamer, daarbij een mangelkamer en een wijnkelder, een kelderkeuken, een waschkamer voorzien met een pomp, een melkkelder met nog drie kleine keldertjes, een klein kamertje bij de trap van de kelderkeuken". Op de eerste verdieping bevonden zich een met hout beschoten zijkamer, waarnaast twee kleine kamers. Op de verdieping daarboven trof men de grote zaal behangen met tapijten aan, twee behangen kamers, waarachter nog enkele kamers met haardsteden, verder nog vijf kamers, zo grote als kleine en tenslotte nog een zolder met ondermeer een meidenkamer en een vliering.

Op de plaats bevonden zich twee bouwhuizen; het rechter met een stalling voor zes paarden, een stal met een grote deel, een brouwhuis, een bakkamer en buiten een varkensschot. In het linker bouwuis was een oranjerie, een koetshuis, een berging voor hout, een timmerkamer, een keuken, een knechtenkamer, een opkamer en een groenkelder. Verder behoorde toen tot de havezate nog het muldershuis, de erven Philipsborg, Wissink, Warmelo, Morsink, Slot, Stoevelman, Hekhuis en Mottena, alsmede de katersteden Koldendijk, Kleine Höfte, Koldenberg en Nijland. De erfgenamen Van der Wijck verklaarden tenslotte, dat aan de havezate nog waren verbonden: het recht van verschrijving in de Ridderschap; het borgmanschap te Goor; de aanstelling van een organist te Goor; samen met de magistraat van die plaats, hebbende ieder één stem; het recht van collatie te Markelo, waarin begrepen was het aanstellen van de schoolmeester, de koster en de voorzanger en het beheer van de kerkgoederen, dat te samen met de huizen Oldenhof en Westerflie. Tenslotte behoorden aan de havezate nog gestoelten en een grafkelder in de kerk te Goor en een plaats voor twee banken in de kerk te Goor, "zijnde het gestoelte daar uitgenomen in den jare 1795".

Oude prent van de havezate Stoevelaar

Tot een proces kwam het niet en men besloot in 1817 de goederen publiek te verkopen en dan de opbrengsten te verdelen. Een groot aantal percelen werden aan de kopers toegewezen, echter Stoevelaar en de direct daaronder ressorterende goederen werden aangehouden. Daarbij werd als eerste perceel het huis omschreven en als tweede perceel de beide bouwhuizen, het voorplein

of de “plaats”, de binnen en buitenbruggen, de hof met de vijver, broeikas en een “gemetselde mestvaalt”, dit alles omsloten door de buitengracht. Verder nog het aan de noordzijde gelegen kanaal, de daar gelegen kooikolk met de slingersloot, het eilandje, het goudvisvijvertje, de brede sloot of gracht, een koepeltje en een loods, beide van planken opgetrokken. Tot het derde perceel werd gerekend de windkorenmolen met het molenaarshuis, dat toen gehuurd werd door Gerrit Hendrik Lantink.

Op het laatste nippertje werden het kasteel en de bouwhuizen buiten de verkoop gehouden, en toegewezen aan de oudste zoon, **Berend Hendrik van der Wijck** (1756-1830). Uit de verkoop verkreeg Berend Hendrik ook nog de boerderijen Morsink (Heetland), Slots (de Leeuw), Warmelo, Kleine Hofte en Stoevelman met daarbij ruim 100 ha grond. Broer Derck van der Wijck in Oosterhesselen verwierf de boerderijen De Thije, Plasman en Flipborg, terwijl broer Jan van der Wijck in Hellendoorn eigenaar werd van Hekhuis en Mottena. Ook verschillende zwagers kregen gedeelten van het bezit op hun naam.

Uit de vele correspondentie die we vonden in zowel de kerkelijke-, gemeentelijke- en marke-archieven, blijkt dat de van der Wijcks geen gemakkelijke personages waren en in alle gevallen op hun strepen bleven staan.

De eigen kerkdeur

Johan Philips Christoffel van Keppel, een vroeger bewoner van 't Stoevelaar had voor eigen rekening aan de noordzijde van de kerk in Goor een deur laten aanbrengen voor privé-gebruik. Gaandeweg was echter ook het “gewone” kerkvolk, dat van die kant de kerk naderde, gebruik gaan maken van deze deur. Dit stond de nieuwe eigenaar van 't Stoevelaar, Jan Hendrik van der Wijck echter niet aan. Toen de kerkgangers gewoontegetrouw op Nieuwjaarsdag van het jaar 1758 de kerk via deze deur wilden betreden bleek dit onmogelijk te zijn aangezien van der Wijck deze van een slot had voorzien waarvan alleen hij de sleutel bezat. De kerkenraad nam daarmee uiteraard geen genoegen en eiste de sleutel op, aan welke eis zonder mankeren gehoor werd gegeven. De daarop volgende zondag bleek echter de sleutel niet te passen omdat van der Wijck stiekum een ander slot had laten aanbrengen. Deze onverkwikkelijke zaak zou de gemoederen van zowel het stadsbestuur van Goor, als het kerkbestuur, de borgmannen en de Drost van Twente gedurende vele maanden bezig houden. Pas na ruim 1½ jaar verklaarde de bekende Twentse advocaat dr. Racer namens de graaf van het Weldam (borgman van Goor), dat van der Wijck rechtmatig had gehandeld en daarmee bleef de kerkdeur voor de “gewone” kerkgangers gesloten.

Berend Hendrik van der Wijck was, toen hij eigenaar werd van de Stoevelaar, ongehuwd, gepensioneerd kolonel van de cavalerie en o.a. lid van de Provinciale Staten van 1814 tot 1830. Hij was al woonachtig op de Stoevelaar en had een meer dan vriendschappelijke band met z'n huishoudster. Uit deze verhouding werden 2 dochters geboren en toen de derde zich aankondigde, Berend Hendrik was toen 64 jaar, trouwde hij in 1820 alsnog met de toen 26-jarige huishoudster Jenneken Volbrink, die aanvankelijk inwoonde bij haar zuster op de Klomp (3.1.190). Blijkbaar was Jenneke nogal bijdehand, want ze liet haar moeder, één jaar jonger dan haar man, uit Enter overkomen en zorgde er ook voor dat familieleden van haar in dienst traden bij de Stoevelaar of een boerderij konden pachten.

Het herenhuis dat ter vervanging van de havezate Stoevelaar werd gebouwd. Tekening van 1845.

Bentheimerstenen, metselstenen, Bremerstenen, vloerstenen, rode esters en houtwerk, werd openbaar verkocht. Tweede dochter Berendina Johanna (1819-1861) trouwde in 1854 met de Markelose huisarts Egbers, nadat ze in 1844 al een voorkind had gekregen dat door meester Boskamp werd aangegeven. Derde dochter Marie Henriette (1821-1891) werd de erfopvolgster toen zij in 1850 trouwde met **Johannes Jarman** (1805-1870), geboortig uit Amsterdam. Nadat dit echtpaar 4 dochters had gekregen, vertrok het gezin naar Lochem en bood in 1863 publiekelijk te koop aan “De Havezate Stoevelaar, met wildrijke jagt, rechten van medecollatie van predikanten,

Het lijkt erop dat er nogal losse zeden heersten op het kasteel. De heer Albert Herm Boskamp (1799-1869), onderwijzer aan het markeschooltje van Herike, was in de kost op het Stoevelaar, mede om de dochters van der Wijck privé-onderwijs te geven. De meester hield echter toch nog tijd over om zich te verpozen met de inwonende meid, Christina Slot (1805-1882) uit Goor. In 1852 trouwde hij, op 52-jarige leeftijd, met haar. Na het overlijden van Berend Hendrik in 1830 liet z'n weduwe een nieuw herenhuis bouwen, waarna omstreeks 1846 het kasteel werd afgebroken. Het bleek een sterk kasteel te zijn geweest dat op elke hoek een zware toren had. De muren waren bijzonder dik. Het gebouw, waaraan zich veel Bentheimer steen bevond, was geheel omringd door water en had bovendien nog een buitengracht. Het sloopmateriaal, bestaande uit

koster, voorzangers enz. bij de Hervormde Gemeenten van Goor en Markelo, benevens 3 zitbanken in de Hervormde Kerk te Goor en 4 zitplaatsen in de Hervormde Kerk te Markelo. De grootte van het landgoed besloeg nog ruim 73 bunders en omvatte 69 percelen. De havezate bestond in “een voor weinige jaren gebouwd Herenhuis, bevattende 7 groote kamers, ruime gangen, keuken, twee watervrije kelders, zolder, kook- en waschhuis met annex stalling voor paarden en koebeesten, kelder, hooizolder, welwaterpomp, eene uitgestrekte tuin met schuttingen voor perziken, exquisite vruchtboomen, aangename en smaakvol aangelegde wandelingen, bosschen, lanen met opgaande eikenbomen, dennen en slaghout”.

Men had, heel verstandig, gewacht met de verkoop totdat de gemeenschappelijke markegronden van de marke Herike in 1861 waren verdeeld. Hierdoor had men aanzienlijk meer grond te verkopen. De laatste bezittingen werden in 1866 van de hand gedaan. Daarmee was het grootgrondbezit van de Stoevelaar uit de Middeleeuwen, stapsgewijs en in kleine stukken, volledig overgegaan in particulier bezit.

Boerderij Stoevelaar met de door Jannink aangebouwde herenkamer.

Eigenaren van het huisperceel met 6 hectare grond werden de **gebroeders Nicolaas (predikant) en Engbert Jannink** uit Goor. Zij lieten het herenhuis slopen en verbouwden één van de bouwhuizen tot een boerderij met aangebouwd een ronde herenkamer voor eigen gebruik.

05-08-1915

Dinsdagnamiddag, omstreeks 5 uur, ontlastte zich boven de buurtschap Herike een onweersbui, waarbij de bliksem in de aan de boerderij van 't Stoevelaar gebouwde koepel van de heer Jannink uit Goor sloeg, welke koepel, met de zich daarin bevindende meubelen enz., totaal verbrandde. Met behulp van de bureu wist men de boerderij te behouden. Een en ander was tegen brandschade verzekerd.

Het andere bouwhuis werd in 1865 verkocht aan de landbouwer jonkheer F.W.W.H. van Coeverden uit Kerspel Goor, een telg uit het aloude van Coeverden-geslacht dat eeuwenlang eigenaar was geweest van het Stoevelaar. Mogelijk uit nostalgische overwegingen kocht hij dus bij de laatste verkoop van het Stoevelaar een schuur uit het vroegere familiebezit. Hij liet de schuur verbouwen tot boerderij en ging er wonen. Ruim 10 jaar later, in 1878, werd ook deze boerderij eigendom van de familie Jannink. Uiteindelijk werd het door de pachters, de familie Krebbers, aangekocht.

In 1872 deelden de broers Jannink hun bezit, waarbij de Stoevelaar werd toegescheiden aan **Nicolaas Jannink**. Jannink was gehuwd met Eva Catharina van Heek, die in 1899 overleed. Na het overlijden van hun vader in 1902 gingen de kinderen Jannink over tot scheiding van de nalatenschappen van hun ouders. Stoevelaar werd toebedeeld aan de zoon **Engbert Nicolaas Jannink**, fabrikant te Goor. Engbert Jannink huwde eerst met Geertruida Bussemaker en na haar overlijden in 1905 met haar zuster Engelberta. Jannink overleed in 1914 waarna Stoevelaar vererfde op **Nicolaas Gerhard Jannink**, eveneens fabrikant in Goor. Deze verhuurde Stoevelaar als boerenbedrijf. In 1952 werd het goed verkocht aan de pachter, de landbouwer **Johan Berend Jan Elbert**.

Zijn nakomelingen bewonen en bewerken nu Stoevelaar nog steeds, waarbij de herenkamer moest wijken voor een moderne aanbouw.

In 1984 werden de landerijen ingebracht in de ruilverkaveling, waarbij percelen werden samengevoegd en watergangen werden gedempt. Daardoor ging veel van de vroegere charme van de oude huisplaats verloren.

Dagboeknotities van de Heer van Stoevelaar in 1636.

Schrijver van deze aantekeningen van velerlei en zonderlinge aard was de toenmalige eigenaar van het Stoevelaar, Borchard van Coeverden.

Vele van deze korte notities zijn van geen enkele waarde (vaak gaat het over de weersomstandigheden) en zullen dan ook buiten beschouwing worden gelaten. Ook onbelangrijk doch misschien wel aardig om te lezen zijn de volgende aantekeningen: “den 1. Januari, aan den boschwachter gelast, elke arme die Nieuwjaar wenscht, aan de poorte een brood te geven, na gerant van de grootte van het huishouden” of “den 4den Februari den armen te laten aanzeggen wel dood hout te mogen sprokkelen maar niet te stelen”. Ook de volgende mogen we niet overslaan: “10 Februari den boer Slots-Jan ’n pak slaag gegeven, met mijnen stok, omdat hij die eendenbijt in die buitengrachte had laten digt vriezen”. Een nogal hardhandige manier van straffen. De Adel durfde in die tijd; wie weet hoe vaak van Coeverden erop geknuppeld heeft.

Zijn tuinbaas Peters behandelde hij minder hardhandig. Misschien was dat geen katje om zonder handschoenen aan te pakken, mogelijk ook was de tuinbaas niet bij hem in loondienst, maar een zelfstandige die dagelijks of periodiek de tuinen onderhield. We lezen op 12 Mei: “Hedenmorgen heeft mij de tuinbaas Peters in d’oranjerie gebrutaliseerd, dat er neusbloeding op is gevolgd”. “17 Mei heeft mij die tuinbaas uitgescholden voor een dikbalg, nu zal hij weg; dat heb ik gezegd tegen mijne huisvrouw, maar die wil hem niet missen”.

“Den 11. Juni is ons kindje Marie verdronken in de buitengrachte; het was met Sint Jacob 4 jaar gepasseerd. Het kindermisje was in het bouwhuis bij den knecht Toone. Haar heeft mijne huisvrouw dadelijk weggejaagd. Zij was uit Goor. Ons Marie was gedoopt in Den Haag door Dominee Lamotius, dezelfde die mijn Vriend Johan van Oldenbarneveld heeft bijgestaan in de laatste ure. Peter en Meter waren de Heer en Vrouwe van Mimmenum. Hun geschenk bestond in een silveren wiege. Op dezen Huize gebeuren nogal eens ongelukken. Zoo heeft in de Spaansche tijden (alsof die toen reeds voorbij waren) een neve zijne nichte doorschoten, en is toen tot de Spanjolen overgegaan”.

“1. July. ’s Avonds na tien. Mijne Huisvrouw heeft den geheelen dag de bonnette verkeerd op gehad. Ikke stil gezweegen want ’t is eene Ripperda”. ’t Schijnt tussen de echtelieden niet altijd pais en vree te zijn geweest, want regelmatig leest men van onderlinge kibbelarijen. Meestal bij of na de maaltijden want we lezen: “toen wij aanzaten, of toen men afnam, of toen men opbragt”. Tot slot nog de notitie van de 13^e November: “Gisteravond had ik den Heer van Peccedam ten mijnen. Onder een glas verhaalde hij mij, dat hij genoodzaakt zoude zijn zijne woning geheel te restrueren, want dat alles zwak begon te worden en de zolders vol lekagie. Hij vroeg mij om vijfduizend gulden te leen, die ik hem tegen 4 en een kwart geschoten heb. Vele dingen verhaalde hij mij van de onderlinge veeten tusschen de vroegere Heeren van den Peccedam en den Olidam. Zeer aardig om aan te hooren. Ook verhaalde hij mij dat vroeger de Heer van Peccedam ’n broer was geweest van den Heer van Elsen, Hendrik van Raesfelt. Dat deeze beide broeders brutale mannen geweest waren, en dat toen eens een kindje, een meisike van ruim 4 jaar, op den Peccedam vermist was, naar men eischte gestolen uit wraak door eene heidinne of koddebeijersche, dat wist men niet, maar beide, de heidinne en de koddel, en het zoontje van de laatste zouden gebrutaliseerd zijn, ende daarom zou ’t geschied zijn. Na 16 of 17 jaar was dat meisike weer teregt gekomen, maar toen was eene heidinse door toedoen van de Heer van Elsen levend aldaar op de Brink verbrand van wegens tooverije – anderen zeggen ook wel vanwegens lutherije, omdat het wijf nooit ter misse ging en haar sonden niet wilde biechten”.

Tot zover enkele grepen uit de notities van van Coeverden, de bewoner van de Stoevelaar, uit 1636.